

СУТТЄВІСТЬ ТА ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В ПРАКТИЦІ

Гордієнко М.І., к.е.н.

Сумський національний аграрний університет

м. Суми, Україна

Summary: the scientific work is devoted to research questions and generalization of the concept of materiality, the practical approaches and legislative and normative regulation of the application of materiality of information in the practice of accounting and audit are analyzed.

Keywords: materiality of information, threshold of materiality, accounting, audit activity, accounting policy, criteria of materiality, taxonomy, users.

Постановка проблеми. Проаналізувати і узагальнити підходи до визначення поняття «суттєвість», систематизувати формулювання поняття «суттєвість» у бухгалтерському обліку та аудиторській діяльності, обґрунтувати доцільність бути більш інноваційними та застосовувати нетрадиційні способи при визначенні порога суттєвості.

Основні матеріали дослідження.

Суттєвість інформації можна розглядати із двох позицій: облікової та аудиторської. Поняття суттєвості в бухгалтерському обліку та аудиторській діяльності досліджується вітчизняними та закордонними вченими вже досить тривалий час, але і досі залишається проблематичним для практикуючих бухгалтерів, оскільки вимагає розробки більш конкретних критеріїв для запобігання суб'єктивним рішенням.

В економічній літературі і міжнародній практиці обліку суттєвість розглядають як: принцип бухгалтерського обліку, вимогу до фінансової звітності, якісну характеристику фінансових звітів, тощо.

Як відомо основним внутрішнім нормативним документом окремо взятого суб'єкта господарювання є облікова політика, в даному науковому дослідженні ми не будемо зупинятися на основних елементах облікової політики. Більше уваги ми приділимо аналізу діючих нормативних актів та методичних рекомендацій щодо таких понять як «суттєвість», «поріг суттєвості», «об'єкти суттєвості» та як їх можна застосувати на практиці.

На міжнародній арені – Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (International Accounting Standards Committee–IASB) затвердила і ввела в дію Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» (МСБО 1), в якому надано роз'яснення поняття «суттєвість». Суттєвість визначається як величина пропуску або викривлення статей, якщо вони можуть (окремо чи у сукупності) впливати на економічні рішення, які приймають користувачі на основі фінансової звітності. Суттєвість залежить від розміру та характеру пропуску чи викривлення, що оцінюються за конкретних обставин. Розмір або характер статті, або їх поєднання, може бути визначальним чинником.

Оцінка того чи може відсутність або неправильне подання інформації впливати на економічні рішення користувача про конкретного суб'єкта господарювання, що звітується, потребує розгляду характеристик користувачів. Розділ 3 Концептуальної основи фінансової звітності, зазначає: «припускається, що користувачі мають відповідні знання бізнесу, економічної діяльності та бухгалтерського обліку і прагнуть вивчати інформацію з достатньою ретельністю». Тому треба, щоб оцінка враховувала те, як, за обґрунтованим очікуванням, це впливатиме на користувачів з такими якостями при прийнятті економічних рішень. Рада наголошує на тому, що суттєвість – це характерний для кожного суб'єкта аспект доречності, що ґрунтується на характері або величині (чи обох) статей, тому вона не може вказати єдину якісну граничну величину для суттєвості або наперед встановити, що може бути суттєвим у конкретній ситуації.

З 01.01.2018 року набирають чинності зміни, внесені Законом № 2164 до Закону про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні, але у ньому відсутній термін «суттєвість інформації». Разом з тим, відповідно до оновленої ст. 1 Закону вводиться новий термін: «таксономія фінансової звітності – склад статей і показників фінансової звітності та її елементів, які підлягають розкриттю, а також взаємозв'язків між ними та іншими елементами таксономії». Таксономія фінансової звітності затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері бухгалтерського обліку. Наразі відсутні прийняті нормативні акти, що затверджують таксономію фінансової звітності.

Запровадження в облікову практику таксономії фінансової звітності передбачає впровадження єдиної Системи фінансової звітності, яка дозволить здійснювати прийом, обробку, перевірку та розкриття фінансової звітності підприємств у єдиному електронному форматі (формат XBRL). Таким чином, на нашу думку вся інша облікова інформація є не суттєвою та не підлягає розкриттю.

Національне положення стандарт бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (НП(С)БО 1) визначає суттєвість, як інформацію, відсутність якої може вплинути на рішення користувачів фінансової звітності.

Міністерство фінансів України листом від 29.07.2003 року №04230-04108 затвердило Методичні рекомендації щодо застосування суттєвості у бухгалтерському обліку і звітності. Згідно рекомендацій, суттєвість – характеристики облікової інформації, які визначають її здатність впливати на рішення користувачів фінансової звітності. Ознаками суттєвості облікової інформації є її кількісні та якісні характеристики, важливі для користувачів такої інформації. Суб'єктами визначення суттєвості визнано органи, які уповноважені законодавством України на регулювання питань бухгалтерського обліку і фінансової звітності, власник (власники) або уповноважений орган (посадова особа). Введення терміну «поріг суттєвості», під яким розуміють абсолютну або відносну величину, що є кількісною ознакою суттєвості облікової інформації, тобто кількісною оцінкою такого порогу. Цілком

очевидно, що суттєвість показує поріг або точку відліку, якою має володіти інформація для того, щоб бути корисною потенційним користувачам. Проте суттєвість облікової інформації може бути задана не тільки кількісними, а й якісними характеристиками, значимими для такої інформації. Підприємства при формуванні облікової політики можуть установити свої критерії порогу суттєвості, відмінні від запропонованих у Методичних рекомендаціях.

Принцип суттєвості в аудиті є основою, мірою прогнозу за допомогою якого аудитор визначає наскільки достатні, доречні та своєчасні зібрані ним аудиторські докази. Впевненість має ґрунтуватися на знаннях аудитора про можливих користувачів інформації та рішеннях, які можуть бути прийняті на основі його висновків щодо перевіреної бухгалтерської звітності. Нажаль, більшість вітчизняних аудиторських фірм не звертають уваги на помилки, що стосуються суттєвості при здійсненні аудиторської перевірки з причини або повного нерозуміння, або ігнорування.

Висновки.

Таким чином, не дивлячись на те що в Україні визначено орієнтовні критерії суттєвості щодо окремих об'єктів обліку, концепцію суттєвості важко застосовувати у практичній роботі, як бухгалтера, так і аудитора. Крім того, поняттю суттєвості притаманний значний суб'єктивізм.

Список літератури.

1. Ковач С.І. Концепція суттєвості в обліку і звітності./С.І. Ковач// Бізнес інформ. – 2014. - №6. – С. 284-288. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2014_6_50.

2. Кулик Р.Р. Етимологія поняття «суттєвість» у бухгалтерському обліку та аудиті. /Р.Р. Кулик// Економічний аналіз: зб. наук. праць /Тернопільський національний економічний університет. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2014. - Том 18. - №2. – С. 23-30.

3. Концептуальна основа фінансової звітності. IASB; Міжнародний документ, Концепція від 01.09.2010 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_009.

4. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Мінфін України. Наказ, Стандарт від 07.02.2013 р. №73. Редакція від 14.03.2017 р., підстава № 0267-17. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

5. Про суттєвість у бухгалтерському обліку і звітності. Лист Міністерства фінансів України від 29.07.2003 р. №04230-04108. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://law.dt-kt.com/lyst-ministerstva-finansiv-ukrayiny/>.

6. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності». IASB; Міжнародний документ, Стандарт від 01.01.2012 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_013.